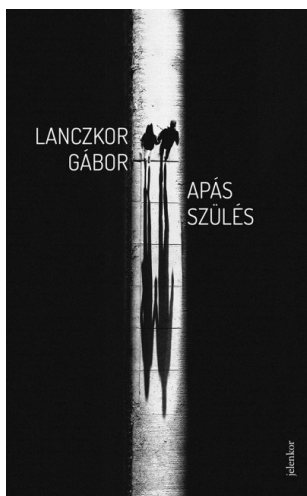

KOCSIS LILLA

Újmódi szerelmi tanköltemény

LANCZKOR GÁBOR: APÁS SZÜLÉS

„The killer in me is the killer in you”
The Smashing Pumpkins

Jelenkor Kiadó
Pécs, 2016
132 oldal, ár 2499 Ft

”

Lenczkor Gábor új regénye minden bizonnyal népszerű lesz az olvasók körében. Minden adottsága megvan hozzá: a férfilelek mély bugyraiból felszakadó, olvasmányosan érzelmes történet, bánatos love story, sok szex, retró-magyar valóság. Piacképes egyveleg, mégsem ponyva; önvallomás, mégsem mélylélektan; kortörténet, mégsem szociográfia. Ráadásul ezzel a címmel a férfias kiállás romantikus megéneklője. Pedig ebben a regényben szó sincs apás szülésről.

Gergő, a szombathelyi fiatalember középiskolás szerelmét szeretné feledni egész életében, jobbra sikertelenül. A modern magyar folklór jellegzetes elemeit követve egyetemi évei után saját vállalkozást indít, és italt csempész a határon. Évával, a pesti értelmiségi családból származó lánnyal egy szórakozóhelyen ismerkedik meg, elveszi feleségül, gyereket várnak. Az *Apás szülés*ben végigkísérhetjük egy férfi személyiségfejlődését tizenéves korától fiatal felnőtt koráig. Első szerelem, megcsalás, szakítás, rövid viszonyok, házasság. A happy end felé száguldó eseménysort azonban megfékezi a várandós feleség betegsége, majd halála, főhősünk pedig immár apaként keres magának új férfiszerepet. A szüzességét elveszítő kamasz, a megcsalt szerelmes, a megbántott barát, az örökös, a vállalkozó, a férj és az apa – ez a szereposztás, amiből fiatal barátunk válogat kisebb-nagyobb érzelmi válságok közepette. Eszköztelen, szinte póre stílusa ellenére ugyanis az *Apás szülés* érzelmes történet: a veszteségek fájdalmas feldolgozhatatlanságának krónikája, annak tanúbizonysága, hogy gyászolni nemcsak elhunyt nagypapát és feleséget lehet, hanem például kicsorbult barátságot, hűtlen szerelmet vagy akár az idő múlását is.

Finoman egyensúlyoz az *Apás szülés* az archetípusok között: a nehézségekkel dacoló férfi, aki minden vihar után

partra száll, kemény szívvel viseli a megpróbáltatásokat, és a szerelmeséért távolból epedő trubadúr egyaránt megjelenik. Ez a történet nem akar igazságot tenni, nem leplez le, nem árul el titkokat a rejtélyes férfinemről, ámbár észrevenni a törekvést a hétköznapi közelmúlt mitizálására, egyfajta egyéni és kollektív hőskorszak megalkotására. A régi idill ábrázolása, az elveszett paradicsom utáni vágyódás uralkodik a jelenen. A jelen viszonylagos, folyton ki kell állnia az összehasonlítást a múlttal, és ebben mindig alulmarad. Az igaz szerelem, az igaz barátság, a nagyszülők rég lebontott háza mind egy-egy olyan darabja a múltnak, aminek csupán fájóan torz hasonmását lehet keresni. Mintha Gergő húszéves korára befejeződött volna az élet, és a kötetben oly sokszor megidézett, Tomiba száműzött Ovidiushoz hasonlóan távolból kellene vágyakozni az elérhetetlen után. Ovidius térben került messze a tökéletestől, Gergő időben.

Ovidius fel-felbukkanása, szombathelyi legendává növesztett alakja megkísérti az olvasót, hogy az *Apás születés* afféle ars amatoriaként („egykoron divatos szerelmi tankötemények”) olvassa. A szexualitás ábrázolása, már-már pornográf használata ugyanis a regényműfaj e speciális ága felé viszi az elbeszélést. Tárgyilagos és tényszerű a szöveg, amit magyarázhatunk kamasz kíváncsisággal, tarthatunk a személyiségfejlődés fontos mérföldkövének, láthatjuk a szerep-regény kissé nyakatekert, ostoba előítéleteket fricskázó (a férfiak mindig arra gondolnak...) pózának. A szexuális kalandok az élet fontos fordulatainak jelölői, hiszen Gergő sorsa szerelemtől szerelemig halad, élettörténete a fiúból férfivá érés krónikája, s mint ilyen hangsúlyozottan a szerelmi élet szókimondó és részletes megörökítése. Férfinapló tele női szereplővel.

Az *Apás születés* központi nőalakja nem Éva, a feleség, hanem Lili, a kamasz szerelem. Az első, a legnagyobb, a legokosabb, a legkülönlegesebb, aki talán nagyobb fájdalmat tud okozni azzal, hogy mással és máshol él, mint Éva a halálával. Míg Éva színtelen, alig megrajzolt figura, Lili, a végzet asszonya, aki benne él minden gondolatban. „Egy oktalanul szétszaladt szerelmespár olyan, mint a holtak.” – nem tudjuk, melyik oktalan szakítás pusztítóbb, a halál vagy a hűtlenség, mindenesetre úgy tűnik, a halott feleség miatt érzett gyász könnyebben gyógyul, mint a megcsalás miatti sértett büszkeség.

Szombathely, az egykori colonia, Ovidius regénybeli nyughelye, ahová hivatalos halála után az összakállú költő vándorolt, mert szeretett volna „egészében hasonlatossá válni azokhoz, akiket megénekel”. Ovidius költői és epikus lényei mai is Szombathelyen élnek, magas házakban, és alászállnak az aluljáróba, az egykori „római járósínt”-re. A fantázia teremtette helyek remekül összeférnek a pontos helymeghatározásokkal, hiszen az *Apás születés*ben nem csupán az embereknek van története, de az utcáknak, házaknak, erdőknek, mezőknek, patakoknak és cseresznyefáknak is. Mondani és olvasni lehet őket, kalandozni közben térben és időben, fantáziában és valóságban.

Nemcsak Ovidius kísért az *Apás születés*ben. Weöres Sándor és Hamvas Béla levelezése egyedi hangsúlyt kap, kétmondatos fejezetet, ami szerint Weöres a „valaha született legjelentősebb verseknek a keleti mantrákat, a Miatyánkot és magát az ábécét tartja.” A magyar ábécé a kötet első sora, afféle ajánlás, ami óva inti az olvasót, hogy a kezében tartott kötetet úgy olvassa, ahogyan a címe alapján tenné, ne lektúrnek vagy afféle divatos, nyomdába adott apablognak tekintse. A Miatyánk és a mantrák imádsága, mágikus formulája, a beszéd általi cselekvésbe vetett hit megjelenítői, a szó erejének hirdetői. Amit kimondunk, leírunk, létezik: Ovidius nem halt meg, a pusztulás és az idő múlása legyőzhető.

A karcsú kötet különlegessége azonban nem a szokatlan férfi-látószög, nem is testi szerelem buzgó leírása, hanem a prózai szöveget rendre megakasztó versek. Lanczkor Garcia Lorca átíratái és egy saját költeménye szakítják meg a történetet. A prózai szöveg tárgyilagosságát, távolságtartását a versbetétek remekül ellenpontoszzák. Míg a prózai részek a krónikás egykedvűségével és tárgyilagosságával igyekeznek megörökíteni az eseményeket, a versek hol füledt, hol zaklatott vallomásszerűen meghökkenítő módon ad új hangsúlyokat a kötetnek. A történet a versek nyomán kel életre, mintha azok magyarázataként, értelmezés-ként születne a regény. Lábjegyzet Lorca átíratokhoz, szövegmagyarázat, asszociációs játék a regény – és ez a fajta szöveg-környezet értékesebb mondandót közvetít, mint a tálcán kínált, ám klisékben gazdag férfi-regény olvasat.

Ironikus ez az összetettség, valahol napjaink ponyva irodalmának csúfolódó értelmezése. „Annak, aki valóban megtanult olvasni, a betűk a maguk rejtettségében csaknem láthatatlannak... az én nyomtatott betűim az egysejtű állatokéhoz hasonlító finom pulzással jelzik figyelmes olvasómnak, mennyire sérülékeny dolog az írásbeliség.” – áll a regény kezdetén, egyfajta útmutatóként. Az önálló életre kelt szöveg ugyanis több, mint amit a felszínes olvasás megfejt. Az *Apás születés* bonyolultabb, mint általában a füledt, szerelmi történetek, és talán füledtebb, mint a többi, nagy igényességgel elkészített kisregény.

EL KAZOVSZKIJ: ÚTMENTI FEJEK
 év nélkül, tus, akvarell, papír, 27×17 cm, magántulajdon